

Michal Flegl Sestry Kalašovy

K sestrám Klementině a Marii Kalašovým, významným osobnostem českého uměleckého a kulturního života, jsem se dostal v souvislosti se studiem rodu Dyků a rodů spřízněných. K těm spřízněným patřili Schulzové/Šulcové. Dokumenty k tomuto rodu obsahuje soubor písemných pramenů „Archivum Familiae Dyk“, shromážděných vydavatelem bibliofilů Aloisem Dykem (1881 - 1971).

První člen rodu Schulzů známý jménem byl Václav (zemř. 4. 7. 1799), který působil jako lesmistr na panství Nové Benátky (dnes Benátky nad Jizerou). Jeho syn Alois Schulz (9. 10. 1775 - 14. 6. 1852) se rovněž stal lesníkem. Jeho výuční list z roku 1794 je v originále zachován ve sbírce A. Dyka. Alois Schulz působil v Obříství u Mělníka na panství Clam-Gallasů. Zde se seznámil s Annou Kalašovou (31. 7. 1782 - 31. 12. 1816), dcerou tamního mlynáře. V některých písemných pramenech je jméno Kalaš psáno jako Gallas. Lesník Alois si přivedl mlynářskou dcerku Annu k oltáři 7. 2. 1803, svatba se konala v kostele sv. Václava ve Velelibeč. Jejich vnučka Marie Angela (1845 - 1925) se 29. 5. 1870 provdala za příslušníka známého mlynářského rodu Dyků z Plzeňska Vojtěcha Dyka (1843 - 1920), tehdy nadlesního a později vrchního lesmistra a ředitele panství v Hořovicích.

Z mlynářské rodiny v Obříství v mužské linii vzešel MUDr. Martin Kalaš, osobní lékař hrabat Defours-Walderode v Horních Bečkovcích, tedy na sousedním panství. Zde se mu narodila dcera Klementina Kalašová (4. 8. 1850 - 13. 6. 1889), která později vynikla jako světově proslulá operní pěvkyně, v hudebně historické literatuře srovnávaná s Emou Destinovou. Mezzosopranistka Klementina se studiu zpěvu věnovala z podnětu Josefa Mánesa a Bedřicha Smetany, kteří ji slyšeli zpívat ještě jako děvčátko. Po studiu klavírní hry u B. Smetany získala pěvecké vzdělání na Pivodově škole v Praze, u Lambertiniho v Miláně a u Nisen-Salomonové v Petrohradě. Právě v Petrohradě v carské opeře slavila jako devatenáctiletá svůj první velký úspěch v roce 1869. Oceňován byl její nádherný mezzosoprán, schopný i hlubokých partií altových. Díky jejímu pěveckému i hereckému umění se jí otevřely dveře velkých světových operních scén v Evropě i v zámoří.

Klementina Kalašová v Petrohradě sklidila velké úspěchy v operách Glinkových a s Rubinsteinem absolvovala rovněž úspěšné turné po velkých městech Ruska. Poté získala obdiv v proslulé milánské opeře La Scala jako interpretka oper Guiseppe Verdiho. Sám Verdi ji při vystoupeních doprovázel, ocenil ji jako jedinečnou Carmen a přepracoval pro ni slavný altový part do svého Rekviem. Oslnila také na operních scénách ve Španělsku, Německu i v New Yorku.

V roce 1880 na pozvání skladatele Carlose Gomeze přijala angažmá v Brazílii, v Pernambuku a zvláště v Bahii, kde jí podle zpráv tisku „horkokrevné obyvatelstvo tropů vzdává pocty královské“.

Vlastenecky založená Klementina se však toužila vrátit do vlasti a působit v Národním divadle. Přání se jí splnilo v roce 1883. Bohužel však její účinkování bylo silně poznamenáno intrikami. Po úspěšném roce přestala být slavná pěvkyně obsazována do rolí. Nepomohl ani vliv Jana Nerudy, Jaroslava Vrchlického a Julia Zeyera, ani obliba u obecnstva. Poměry znechucená Klementina Národní divadlo, ač nerada, opustila. O této situaci píše Zdeněk Nejedlý ve svých Dějinách opery Národního divadla, spolu s vysokým oceněním umění Klementiny Kalašové. Následovalo úspěšné vystupování v Itálii a pak v roce 1888 návrat do Brazílie, do Buenos Aires a do její oblíbené Bahie. Zde, ve městě obklopeném kaučukovými poli a zamořeném malárií a dalšími tropickými infekčními chorobami, podlehl pouze devětatřicetiletá umělkyně žluté zimnici dne 13. 6. 1889. V Bahii také byla pohřbena. V Čechách o jejím osudu nebylo dlouho nic známo i přes usilovné pátrání Jaroslava Vrchlického. Až po letech cestovatel A. V. Frič objevil její hrob, s portugalským nápisem a českým dovětkem „na shledanou“...

Mladší sestrou Klementiny byla Marie Kalašová (26. 11. 1852 – 17. 2. 1937), narozená rovněž v Horních Beřkovicích. Vynikla jako překladatelka, organizátorka kulturního života a propagátorka české literatury v zahraničí. Patřila do okruhu literárních přátel Jaroslava Vrchlického, Julia Zeyera a dalších spisovatelů. K tomuto uměleckému a kulturnímu prostředí se také vztahuje zachovaná cenná Mariina korespondence. Právě Zeyerovu dílu věnovala M. Kalašová pozornost zpracováním antologie z jeho tvorby. Sama byla úspěšnou a ve své době oceňovanou překladatelkou z italštiny, francouzštiny a němčiny (např. Maurice Maeterlinck, Romain Rolland, Felice Cavallotti, Neera a další autoři).

Sestry Kalašovy vlastnily v Praze na Hradčanech barokní dům U kamenného sloupu (U Luny), v Úvoze čp. 160-IV (Klementina a Marie měly ještě sestru Zdenku Kalašovou). Původně renesanční budovu barokně upravil na přelomu 17. a 18. století její majitel malíř a sochař Christján Luna. S jeho jménem souvisí také z té doby pocházející plastiky – alegorická poprsí Měsíce (Luna) a Slunce (Sol). Jako zajímavost doplníme, že Ch. Luna také tehdy umístil na průčelí zmenšenou kopii dnes tolik diskutovaného Mariánského sloupu ze Staroměstského náměstí. Tento památný dům byl díky sestrám Kalašovým místem častých setkávání českých spisovatelů, v čele s Jaroslavem Vrchlickým. O přátelském vztahu Vrchlického svědčí i jeho zmíněná snaha o získání zpráv o osudu Klementiny. Marie Kalašová také ve svém domě schraňovala literární i další památky na Vrchlického. Zůstaly zde zachovány jako malé muzeum J. Vrchlického i když Marie odkázala dům České akademii věd a umění (1937). Po vzniku Čs. akademie věd (1953) přešel objekt do její správy. Muzejní sbírky byly v polovině padesátých let předány Památníku národního písemnictví na Strahově a v domě bylo umístěno pracoviště Encyklopedického ústavu ČSAV.

Autor těchto řádků ještě jako student měl možnost navštívit původní malou expozici a tak se poprvé seznámil s dílem a odkazem sester Kalašových.

Bibliografická poznámka

V souboru „Archivum Familiae Dyk“ jsou v obsáhlém svazku „Schulzové“ obsaženy také údaje o sestřích Kalašových. Archivní materiál mi poskytl k využití vnuk tvůrce sbírky a můj milý bratranec Vojtěch Dyk (1944), za což mu patří srdečný dík!

Zdenka Kalašová, Pavlač domu U Halánků.
(na stránkách <http://www.radio.cz>).

Zdenka Kalašová, Čertovka. (<http://www.auktiva.cz>)
Obrázek je považován za ztracený.

Všechny tři sestry Kalašovy byly mj. významnými členkami Amerického klubu dam. Nejmladší, malířku Zdeňku Kalašovou (1857 - 1924) inspirovala k tvorbě především půvabná pražská zákoutí.